

مدیریت ورزشی _ پاییز ۱۳۸۹
شماره ۶- ص ص : ۱۰۰- ۸۵
تاریخ دریافت : ۸۸ / ۰۸ / ۱۹
تاریخ تصویب : ۸۸ / ۱۰ / ۳۰

تحلیل عوامل مؤثر بر انگیزه داوطلبی در انجمن‌های ورزشی دانشجویی دانشگاه‌های شهر تهران

یوسف باقری^۱ - حسن اسدی - مهرزاد حمیدی
کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه تهران، دانشیار دانشگاه تهران، استادیار دانشگاه تهران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تحلیل عوامل مؤثر بر انگیزه‌های داوطلبی در انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران است. این تحقیق توصیفی بوده که به شکل میدانی به اجرا درآمده و از نوع تحقیقات کاربردی است. جامعه آماری مورد نظر در این تحقیق، تمامی دانشجویان پسر و دختر عضو در انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران در مقطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد می‌باشند و نمونه نیز برابر با تعداد جامعه در نظر گرفته شده است. با توجه به اهداف پژوهش، از پرسشنامه استاندارد شده اندام (۱۳۸۷) جهت گردآوری داده‌های مربوط به انگیزه داوطلبی در هفت عامل شغلی، مادی، پیشرفت، هدفمند، اجتماعی، حمایتی و تعهد استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که رتبه‌بندی میزان نقش هریک از عوامل هفتگانه مؤثر بر داوطلبی در انجمن‌های ورزش دانشجویی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران به ترتیب برابر است با عوامل مادی، اجتماعی، شغلی، پیشرفت، حمایتی، تعهد و هدفمند. علاوه بر آن، بررسی تفاوت نقش هریک از عوامل هفتگانه در بین دانشجویان دختر و پسر نشان داد بین نقش عوامل پیشرفت، شغلی، تعهد، حمایتی بین دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P > 0/05$) و از سوی دیگر بین نقش عوامل مادی و هدفمند بین دو جنس تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$). مدیران دانشگاه‌ها و ادارات تربیت بدنی دانشگاه‌ها می‌بایست جهت توسعه داوطلبی در میان دانشجویان به اولویت‌های انگیزشی دانشجویان (به‌خصوص عوامل مادی و اجتماعی) و میزان نقش هریک از انگیزاننده‌ها در برنامه‌ریزی و سیاستگذاری‌ها توجه کنند تا در نهایت از مزایای فراوان داوطلبی برای نیل به اهداف والای دانشگاه‌ها بهره‌مند گردند.

واژه‌های کلیدی

داوطلبی، انگیزه، انجمن‌های ورزشی.

مقدمه

داوطلبان^۱ نه تنها مهم‌ترین و قدرتمندترین منبع انسانی برای جوامع به‌شمار می‌آیند بلکه می‌توانند به عنوان بنیاد و اساس موفقیت بسیاری از امور نیز تلقی گردند. در این راستا، کلاری^۲ (۱۹۹۸) عنوان می‌کند، کشورها تا حد زیادی به علت ارتباط و همبستگی مردم از طریق فعالیت‌های داوطلبانه به پیشرفت و بقا رسیده‌اند (۶). امروزه افراد داوطلب به‌عنوان یکی از سه گروه تشکیل‌دهنده منابع انسانی (کارمند رسمی، داوطلبان، مشتریان و ارباب رجوع) توانسته‌اند جایگاه ویژه‌ای را در ساختار سازمان‌های غیرانتفاعی و دولتی به‌خصوص سازمان‌های ورزشی پیدا کنند (۵). در استرالیا و کانادا بیش از ۱ میلیون نفر در سازمان‌های ورزشی داوطلب می‌شوند و در انگلستان این تعداد به ۴/۵ میلیون نفر می‌رسد. این آمار و ارقام به ترتیب برابر با ۱۰ درصد جمعیت استرالیا، ۵ درصد جمعیت کانادا و ۱۱ درصد جمعیت کل انگلستان است. حدود یک چهارم تمامی داوطلبان در استرالیا (۲۶ درصد) و انگلستان (۲۶/۵ درصد) و یک پنجم داوطلبان در کانادا (۱۸ درصد) تنها در بخش ورزش مشارکت دارند (۸).

در صنعت ورزش، داوطلب شدن از لحاظ اقتصادی و غیراقتصادی دارای اهمیت فراوانی است. چلادورای^۳ (۲۰۰۶) ارزش اقتصادی داوطلبان ورزشی در آمریکا را بیش از ۵۰ بیلیون دلار تخمین زده است. این مقدار حدود ۲۰ درصد از کل ارزش خدمات داوطلبی را تشکیل می‌دهد (۵). ویلیامز و همکاران^۴ (۱۹۹۵) بیان کردند که داوطلبان یکی از ارکان اصلی ارائه خدمات در سازمان‌های ورزشی هستند که نقش عمده‌ای را در موفقیت مسابقات و رویدادهای ورزشی ایفا می‌کنند (۲۲). از این رو می‌توان بیان کرد که استفاده از داوطلبان در ورزش، منافع مادی بسیاری را برای سازمان‌های ورزشی به دنبال خواهد داشت (۳).

چلادورای (۲۰۰۶) با بررسی ویژگی‌های غیراقتصادی داوطلبان، بیان می‌کنند که چون داوطلبان هیچگونه وابستگی مالی به سازمان‌ها ندارند، بنابراین قادر به انجام ارزیابی دقیق و عینی از سازمان‌های ورزشی هستند. این نقش داوطلبان به سازمان‌های ورزشی کمک می‌کند تا در مسیر صحیح گام بردارند و ادامه حیات دهند (۵).

1 - Volunteers

2 - Clary, E.G. and et al

3 - Chelladoraei. P

4 - Williams, P.W, Dossa, K.A., and Tompkins. L

از سویی دیگر، داوطلبی موجب تقویت سرمایه اجتماعی در جامعه می گردد، بنابراین می توان بیان کرد که یکی از مهم ترین عوامل مؤثر بر ایجاد سرمایه اجتماعی، داوطلبی است (۸).

مدیران سازمان های ورزشی برای غلبه بر مشکل کمبود نیروی انسانی در برگزاری مسابقات و سایر بخش های اجرایی و همچنین برای کاهش هزینه های عملیاتی درخصوص میزبانی مسابقات ورزشی، به طور عموم به جامعه متوسل می شوند و همواره به دنبال افراد داوطلبی می گردند که از عهده فعالیت های مختلف برآیند. از این رو، داوطلبان این فرصت را برای مدیران به وجود می آورند که خدمات معمول را با کمترین هزینه و به اشکال متنوع و با کیفیت مطلوب ارائه دهند (۷).

انجمن ورزشی دانشجویی نهادی است دانشجویی که به منظور هماهنگ کردن فعالیت های خودجوش ورزشی دانشجویان و با عضویت دانشجویان علاقه مند به فعالیت های ورزشی و با هدف توسعه مشارکت دانشجویان در تصمیم سازی، تقویت مدیریت نیروی انسانی ورزشی دانشگاه ها و تقویت روحیه معاضدت و مشارکت بین اقدار دانشجویی و دانشگاهی و ... در قالب آیین نامه مصوب از سوی وزارت علوم تشکیل شده است (۲). امروزه مدیریت صحیح و توجه هر چه بیشتر به افراد داوطلب موجود در این انجمن ها نقش عمده ای را در برگزاری مسابقات ورزشی در سطح دانشگاه و بین دانشگاهی در سراسر دنیا برخوردار می باشد. در نتیجه توجه انگیزه ها و فلسفه های داوطلبی آنها در موفقیت این انجمن ها از نقش حیاتی برخوردار است.

تحقیقات در زمینه انگیزه داوطلبان ورزشی، نتایج جالب توجه و تا حدی ضد و نقیض را در پی داشته است. در این میان توافق بیشتری بر روی چندبعدی بودن انگیزه های داوطلبی و وجود اهداف نوع دوستانه در ارزیابی تمایل افراد به داوطلب شدن وجود دارد (۶، ۲۳). بسیاری از محققان، تصمیم برای داوطلب شدن را یک پدیده چندوجهی معرفی کرده اند. این مطالعات، انگیزه افراد را به صورت مدل چندوجهی، دووجهی، و مدل های پیچیده طبقه بندی کرده اند (۱۰). برخی از محققان معتقدند که خودگرایی و نوع دوستی، دو عامل انگیزشی در داوطلبان است. تئوری مربوط به خودگرایی به خود، به عنوان محور اصلی انگیزه های داوطلبی اشاره دارد. این در حالی است که تئوری تأکیدکننده بر نوع دوستی، کمک به دیگران را زیربنای انگیزه های داوطلبی بیان کرده اند (۱۰).

گیلپسی و کینگ^۱ (۱۹۸۵) بیان می‌دارند که انگیزه داوطلبی در نسل‌های مختلف متفاوت است. یافته‌های آنها نشان می‌دهد که افراد مسن، دارای انگیزه نועدوستانه می‌باشند و به این علت داوطلب می‌شوند که می‌خواهند به دیگران کمک کنند. از سویی دیگر، جوانان اغلب علاقه‌مند به کسب مهارت می‌باشند چون از این طریق می‌توانند موفقیت بیشتری کسب کنند (۱۱). همچنین برخی از پژوهشگران، نועدوستی را منسوخ دانسته و آن را برای ارزیابی انگیزه داوطلبان مناسب نمی‌دانند. به‌علاوه ممکن است در ابتدا، افراد به دلایل نועدوستانه علاقه‌مند مشارکت باشند، اما منافع به‌دست آمده از مشارکت دائمی، علائق نועدوستانه اولیه آنها را از بین خواهد برد. تنوع یافته‌ها محققان و تناقض بین آنها نشان می‌دهد که هیچ پاسخ روشنی با اینکه چه عواملی افراد را به داوطلب شدن تحریک می‌کند وجود ندارد.

جذب، آموزش، به‌کارگیری و نگهداری نیروهای داوطلب، فرایندی پرهزینه است. از این‌رو سازمان‌های ورزشی سعی می‌کنند تا افرادی را به عنوان داوطلب انتخاب کنند که پتانسیل ماندگاری بیشتری در سازمان را داشته باشند. این مهم تحقق نمی‌یابد جز با بررسی انگیزه داوطلب شدن افراد و انطباق آن با سازمان ورزشی و نوع خدمات این سازمان (۱۴).

باتوجه به موارد فوق و اهمیت انگیزه داوطلبی در انجمن‌های ورزشی، پژوهش حاضر بر آن است تا به بررسی و تحلیل انگیزه‌های داوطلبی در میان اعضای انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های شهر تهران بپردازد تا به این وسیله، گامی هرچند کوچک در جهت ارتقای کمی و کیفی داوطلبی در انجمن‌های ورزشی دانشجویی برداشته شود.

روش تحقیق

تحقیق حاضر توصیفی بوده و به شکل میدانی به اجرا درآمده است و در آن به بررسی، تحلیل و رتبه‌بندی انگیزه‌های داوطلبی در میان اعضای انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های شهر تهران پرداخته شده است.

1 - Gillepsie. D.F, and King, A.E.O

جامعه و نمونه آماری

باتوجه به هدف پژوهش، جامعه آماری مورد نظر در این تحقیق، تمامی دانشجویان پسر و دختر عضو در انجمن های ورزشی دولتی شهر تهران در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد می باشند. این دانشگاه ها شامل دانشگاه های شهید بهشتی، امیرکبیر، شریف، علامه، علم و صنعت، تربیت مدرس، تربیت معلم، تهران، خواجه نصیرالدین طوسی، هنر تهران و الزهرا می باشد.

باتوجه به تعداد جامعه آماری در نتیجه برای نمونه گیری از کل شماری استفاده شده است. به عبارت دیگر، در این تحقیق تعداد نمونه و جامعه برابر می باشد. پس از تمام شماری، ۱۲۰ پرسشنامه به صورت دقیق تکمیل شد و وارد فرآیند تجزیه و تحلیل گردید.

ابزار جمع آوری اطلاعات

باتوجه به اهداف پژوهش، برای گردآوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه استاندارد شده اندام (۱۳۸۷) برای گردآوری داده های مربوط به انگیزه داوطلبی در هفت عامل شغلی، مادی، پیشرفت، هدفمند، اجتماعی، حمایتی و تعهد استفاده شده است. این پرسشنامه به صورت طیف لیکرت پنج بعدی می باشد. روایی پرسشنامه توسط اساتید مدیریت ورزشی که تمامی این افراد از تخصص های لازم در زمینه های آمار و روش های تحقیق برخوردار بودند، مورد تأیید قرار گرفته است. برای تعیین پایایی مطالعه ای مقدماتی بر روی ۳۰ هزار نفر از جامعه پژوهش انجام گرفت. ضریب پایایی پرسشنامه حاصل از روش آماری آلفای کرونباخ ($\alpha=0/924$) به دست آمد که مؤید هماهنگی درونی پرسشنامه بود.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

برای تجزیه و تحلیل آماری داده ها، از روش های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در قسمت نخست تجزیه و تحلیل توصیفی یافته ها به صورت جداول توزیع فراوانی و نمودارها انجام گرفته است. در قسمت دوم، از روش های آمار استنباطی کلموگروف اسمیرنف، ضریب همبستگی پیرسون، آزمون رتبه بندی فریدمن و تحلیل ماتریس همبستگی استفاده شد. آزمون کلموگروف اسمیرنف، نرمال بودن توزیع داده ها در جامعه آماری

را مورد تأیید قرار داد ($P - eulav > 0/05$). ضریب همبستگی پیرسون در سطح معناداری ($\alpha = 0/05$) برای بررسی ارتباط بین هفت عامل مورد بررسی استفاده شد و برای رتبه‌بندی این عوامل از آزمون رتبه‌بندی فریدمن بهره گرفته شد. برای تجزیه و تحلیل و تهیه یافته‌ها از نرم‌افزارهای آماری SPSS و Excel استفاده شده است.

نتایج و یافته‌های تحقیق

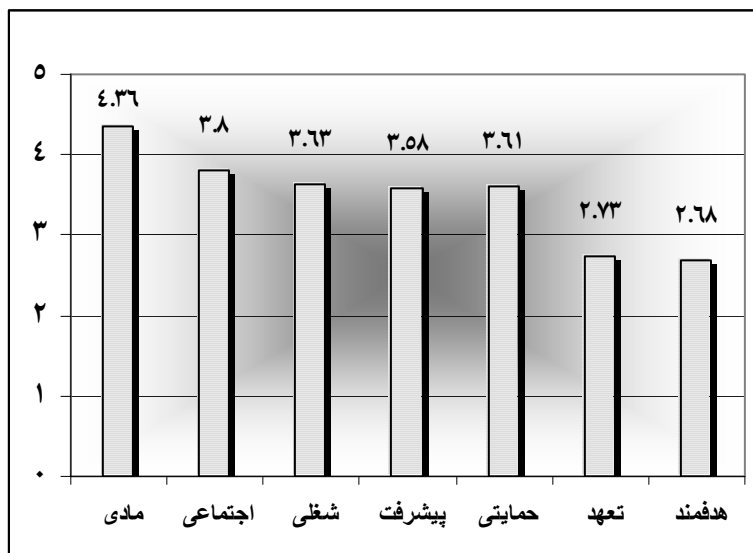
الف) یافته‌های توصیفی

جدول ۱ مشخصات فردی دانشجویان عضو انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران را نشان می‌دهد. همانگونه که در این جدول مشاهده می‌گردد، درصد غالب اعضا مرد (۷۰ درصد) و مجرد (۹۷/۵ درصد) می‌باشند. همچنین بیشترین توزیع سنی مربوط به دامنه سنی ۱۳۶۵ - ۱۳۶۱ (۶۱ درصد) هستند. علاوه بر این، دانشجویان گروه فنی بیشترین درصد (۳۵/۸ درصد) دانشجویان عضو را تشکیل می‌دهند.

جدول ۱ - مشخصات فردی دانشجویان عضو انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران

جنسیت	وضعیت تاهل		توزیع سنی				گروه‌های آموزشی				
	مجرد	متاهل	۱۳۵۱-۱۳۵۵	۱۳۵۶-۱۳۶۰	۱۳۶۱-۱۳۶۵	۱۳۶۶-۱۳۷۰	هنر	علوم پایه	علوم انسانی	فنی	غیره
زن	۸۴	۲	۱	۲۰	۷۴	۲۵	۲۹	۴	۲۷	۴۲	۱۷
مرد	۱۱۷	۳	۱	۱۷	۶۱	۲۱	۲۴/۲	۳/۳۳	۲۲/۵	۳۵/۸	۱۴/۲
تعداد	۳۶	۵	۲	۳۷	۱۳۵	۴۶	۵۳	۸	۵۳	۸۲	۳۴
درصد	۷۰	۹/۵	۲/۵	۱۷	۶۱	۲۱	۳۴/۲	۳/۳۳	۲۲/۵	۳۵/۸	۱۴/۲

همانگونه که بیان شد، در این پژوهش هفت عامل انگیزشی برای داوطلبی دانشجویان در انجمن های ورزشی شهر تهران در نظر گرفته شده است و میزان نقش هر یک مورد سنجش قرار گرفته است. نمودار ۱ بیانگر میزان نقش این عوامل می باشد که در یک مقیاس پنج طیفی (حداقل صفر و حداکثر پنج) نمایش داده شده است. همانگونه که مشاهده می شود، از لحاظ میانگین نقش، بیشترین مقدار مربوط به عامل مادی (۴/۳۶) و کمترین مربوط به عامل هدفمند (۲/۶۸) است.

شکل ۱_ نقش هر یک از عوامل هفتگانه در انگیزه داوطلبی دانشجویان در انجمن های ورزشی دانشگاه های

شهر تهران

(ب) یافته های استنباطی تحقیق

برای رتبه بندی نقش هر یک از عوامل هفتگانه در انگیزه داوطلبی دانشجویان در انجمن های ورزشی دانشگاه های شهر تهران از آزمون رتبه بندی فریدمن استفاده شده است. همانگونه که در جدول ۲ نمایش داده شده است، میزان سطح معنی داری برابر با ۰/۰۰۱ می باشد که از سطح اطمینان در نظر گرفته شده برای پژوهش

(۰/۰۵) کمتر می‌باشد. به عبارتی دیگر می‌توان گفت بین این عوامل تفاوت معنی‌داری وجود دارد و در نتیجه می‌توان آنها را رتبه‌بندی کرد. نتایج حاصل از این رتبه‌بندی نشان می‌دهد که ترتیب هریک از عوامل از رتبه اول تا هفتم عبارتند از عوامل مادی، اجتماعی، شغلی، پیشرفت، حمایتی، تعهد و هدفمند.

جدول ۲ - رتبه‌بندی نقش هر یک از عوامل هفتگانه در انگیزه داوطلبی دانشجویان در انجمن‌های ورزشی

دانشگاه‌های شهر تهران

رتبه	میانگین رتبه	عوامل	۱۲۰	تعداد نمونه
۱	۶/۰۱	مادی		
۲	۴/۸۲	اجتماعی		
۳	۴/۴۵	شغلی		
۴	۴/۳۵	پیشرفت	۳۷۴/۳۵۵	کاری دو
۵	۴/۱۵	حمایتی	۶	درجه آزادی
۶	۲/۲۸	تعهد	۰/۰۰۱	سطح معنی داری
۷	۱/۹۵	هدفمند		

در جدول ۳، ماتریس بین هریک از این عوامل با یکدیگر نمایش داده شده است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، ارتباط بین تمامی عوامل با یکدیگر مثبت و معنی‌دار است به جز ارتباط عامل مادی با دو عامل هدفمند و تعهد. به دیگر سخن می‌توان گفت که در سایر ارتباطات دو به دو بین هریک از عوامل، افزایش یا کاهش یکی موجب افزایش یا کاهش دیگری می‌گردد.

جدول ۳ - ماتریس همبستگی بین هریک از عوامل هفتگانه

	پیشرفت	شغلی	اجتماعی	مادی	هدفمند	تعهد	حمایتی
پیشرفت	۱						
شغلی	۰/۵۶۱**	۱					
اجتماعی	۰/۳۴۱**	۰/۳۶۸**	۱				
مادی	۰/۲۹۸**	۰/۳۴۵**	۰/۴۷۳**	۱			
هدفمند	۰/۴۱۷**	۰/۳۲۰**	۰/۲۸۰**	-۰/۰۰۳	۱		
تعهد	۰/۵۸۵**	۰/۴۹۶**	۰/۳۲۹**	۰/۰۷۱	۰/۶۹۸**	۱	
حمایتی	۰/۸۲۷**	۰/۷۴۳**	۰/۶۷۸**	۰/۴۲۱	۰/۴۴۸**	۰/۶۱۵**	۱

میانگین نقش هریک از عوامل هفتگانه مؤثر بر انگیزه داوطلبی دانشجویان دانشگاه های شهر تهران به تفکیک دو گروه دختر و پسر در جدول ۴ نمایش داده شده است.

جدول ۴ _ میانگین نقش هر یک از عوامل هفت گانه مؤثر بر انگیزه داوطلبی دانشجویان دانشگاه های

شهر تهران به تفکیک دو گروه دختر و پسر

عامل	گروه	میانگین	انحراف معیار
پیشرفت	دختران	۳/۵۰	۰/۸۵
	پسران	۳/۶۱	۰/۶۹
شغلی	دختران	۳/۵۳	۰/۹۷
	پسران	۳/۶۷	۰/۶۳
اجتماعی	دختران	۳/۶۹	۰/۸۶
	پسران	۳/۸۵	۰/۸۱
مادی	دختران	۴/۱۴	۰/۷۶
	پسران	۴/۴۵	۰/۵۹
هدفمند	دختران	۳/۰۹	۰/۹۹
	پسران	۲/۵۰	۰/۶۳
تعهد	دختران	۲/۹۷	۱/۰۰
	پسران	۲/۶۳	۰/۹۵
حمایتی	دختران	۳/۵۱	۰/۷۴
	پسران	۳/۶۵	۰/۵۲

تفاوت نقش هریک از عوامل در بین دختران و پسران به وسیله آزمون تی مستقل مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج این آزمون در جدول ۵ نمایش داده شده است. همانگونه که در این جدول مشاهده می شود، بین نقش عوامل پیشرفت، شغلی، تعهد، حمایتی بین دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی داری وجود ندارد. از سویی دیگر بین نقش عوامل مادی و هدفمند بین دو جنس تفاوت معنی داری وجود دارد. در عامل مادی، پسران از میانگین بالاتری برخوردارند و در عامل هدفمند دختران میانگین بالاتری را به خود اختصاص داده اند.

جدول ۵ - بررسی تفاوت نقش هریک از عوامل در بین دختران و پسران

عامل مورد بررسی	نتیجه آزمون لون	نتیجه آزمون تی	آزمون لون		آزمون تی تست				وجود تفاوت با ۹۵٪ اطمینان	
			میزان F	سطح معنی داری	میزان T	درجه آزادی	سطح معنی داری	تفاوت میانگین	پایین تر	بالا تر
پیشرفت	پذیرش برابری واریانس ها	عدم وجود تفاوت معنی داری	۱/۶۱۴	۰/۳۰۶	-۰/۷۲۴	۱۱۸	۰/۴۷۰	-۰/۱۰۷۱۴	۰/۴۰۰۰۰	۰/۱۸۵۷۲
شغلی	عدم پذیرش برابری واریانس ها	عدم وجود تفاوت معنی داری	۱۱/۵۷۸	۰/۰۰۱	-۰/۷۹۱	۴۸/۰۰۶	۰/۴۳۳	-۰/۱۳۸۸۹	-۰/۴۹۲۰۶	۰/۳۱۴۲۸
اجتماعی	پذیرش برابری واریانس ها	عدم وجود تفاوت معنی داری	۰/۳۳۸	۰/۵۶۲	-۰/۹۱۶	۱۱۸	۰/۳۶۲	-۰/۱۵۰۷۹	۰/۴۷۶۸۷	۰/۱۷۵۲۹
مادی	پذیرش برابری واریانس ها	وجود تفاوت معنی داری	۰/۱۷۳	۰/۶۷۹	-۲/۴۳۹	۱۱۸	۰/۰۱۶	-۰/۳۳۴۹	-۰/۵۶۷۹۹	-۰/۰۵۸۹۹
هدفمند	عدم پذیرش برابری واریانس ها	وجود تفاوت معنی داری	۱۰/۵۱۵	۰/۰۰۲	۳/۳۳۹	۴۷/۴۲	۰/۰۰۲	۰/۵۹۶۵۶	۰/۳۳۷۳۱	۰/۹۵۵۸۲
تعهد	پذیرش برابری واریانس ها	عدم وجود تفاوت معنی داری	۰/۱۶۱	۰/۶۸۹	۱/۷۷۰	۱۱۸	۰/۰۷۹	۰/۳۳۱۲۷	-۰/۰۴۰۵۲	۰/۷۲۳۰۶
حمایتی	عدم پذیرش برابری واریانس ها	عدم وجود تفاوت معنی داری	۹/۴۴۹	۰/۰۰۳	-۰/۹۹۵	۵۰/۴۳۱	۰/۳۲۴	-۰/۱۳۴۹۲	-۰/۴۰۷۲۰	۰/۱۳۷۳۶

بحث و نتیجه گیری

نهیضت داوطلبی و خدمت‌رسانی به جامعه از پدیده‌های دنیای معاصر است که ریشه در سنت‌های اجتماعی مردم جهان دارد (۲۰). فعالیت‌های داوطلبانه مزایای دو سویه‌ای دارد که هم جامعه و هم داوطلب از آن بهره‌مند می‌گردند. داوطلبان برای انجام اهداف مشترک در کنار هم به فعالیت می‌پردازند و به نحوی باعث افزایش سرمایه اجتماعی در جامعه می‌گردند. پژوهش حاضر نیز در راستای موارد فوق با هدف بررسی انگیزه‌های داوطلبی در انجمن‌های ورزش دانشجویی انجام گرفته است.

نتایج حاصل از بررسی توصیفی داده‌های تحقیق نشان داد که رتبه‌بندی میزان نقش هریک از عوامل هفتگانه مؤثر بر داوطلبی در انجمن‌های ورزش دانشجویی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران به ترتیب برابر است با مادی (۴/۳۶)، اجتماعی (۳/۸۰)، شغلی (۳/۶۳)، پیشرفت (۳/۵۸)، حمایتی (۳/۶۱)، تعهد (۲/۷۳) و هدفمند (۲/۶۸). باتوجه به نتایج فوق می‌توان بیان کرد که از بین عوامل هفتگانه فوق، عامل مادی بیشترین نقش را در انگیزش داوطلبان برای عضویت در انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران دارد. عامل مادی، مستلزم انگیزه‌هایی است که به داوطلبان ورزشی اجازه می‌دهد تا در قبال ارائه خدمات، انتظار سود و منفعت داشته باشند. این پادشها می‌توانند به صورت کالاهای مادی یا خدمات و حتی موقعیت‌های اجتماعی که به پاداش‌های برخوردار از ارزش مالی تبدیل می‌گردد، باشد. این عامل شامل محرک‌هایی می‌باشد که با فاکتورهای مادی - سوداگرایانه در تحقیقات محققانی از جمله استریگاس^۱ (۲۰۰۳) و کالدول آندراک^۲ (۱۹۹۴) مطابقت دارد (۴، ۲۱).

به‌نظر می‌رسد برای دانشجویان، داوطلبی در انجمن‌های ورزشی می‌بایست بیش از شش عامل دیگر، برخوردار از عوامل مادی باشد. به عبارت دیگر، ویژگی‌های خاص دانشجویان دانشگاه‌های مورد بررسی به گونه‌ای است که به عوامل مادی با تأکید بر مسائل مادی و کار در انجمن‌های ورزشی به عنوان کار دانشجویی و یک منبع درآمد در عضویت آنها در این انجمن‌ها مهم‌ترین نقش را دارا می‌باشد. در نتیجه توجه به عوامل مادی و به-

1 - Steigas, A.D. and Jackson, E.N.

2 - Caldwell, L, L, and Andereck, K.

خصوص بعد مالی در عضویت و تداوم حضور دانشجویان در انجمن‌های ورزشی نقش عمده‌ای دارد و می‌بایست این مهم مورد توجه مدیران و سیاستگذاران این بخش قرار گیرد.

دومین عامل مؤثر بر انگیزه‌های داوطلبی در انجمن‌های ورزشی، عامل اجتماعی است. این عامل به محرک‌هایی وابسته است که به برآورده ساختن نیازهای فرد در ارتباط با دیگران اشاره دارد. این یافته پژوهش با تحقیقات کلاری و همکاران (۱۹۹۸) که داوطلبی را نوعی فعالیت برای مشارکت با دوستان و مردم می‌داند (۶) و یافته‌های کاسکی و هارینگتون^۱ (۱۹۹۷)، دیویس^۲ (۱۹۹۸) و هندرسون^۳ (۱۹۸۴) که داوطلبی را عاملی برای تقویت ارتباطات بین فردی می‌دانست در یک راستاست (۸، ۹، ۱۳). همچنین هانگ^۴ (۱۹۹۸) بالاترین انگیزه داوطلبی دانشجویان را تعامل اجتماعی معرفی می‌کند (۱۶). به نظر می‌رسد در عامل اجتماعی، تعامل اجتماعی، دوست‌یابی و توسعه مهارت‌های اجتماعی به‌عنوان مواردی مهم در انگیزش دانشجویان دانشگاه‌های دولتی شهر تهران برای عضویت در انجمن‌های ورزشی باشد.

سومین عامل مهم در انگیزه داوطلبی در انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران، عامل شغلی است. این عامل به فرصت‌هایی اشاره دارد که به داوطلبان برای دستیابی به شغل و کسب تجربه کمک شایانی می‌کند. در این راستا پی^۵ (۲۰۰۱) توسعه توانایی‌های حرفه‌ای را انگیزه مهم در بین دانشجویان داوطلب در ورزش بیان می‌دارد. همچنین وی تأکید می‌کند که افراد از طریق داوطلبی دانش و مهارت خود را افزایش می‌دهند (۱۹). در این راستا، کلاری و همکاران (۱۹۹۸) انگیزه شغلی را به نسبت سایر انگیزاننده‌ها پایین ارزیابی کرده (۶) و این در حالی است که مارک و همکاران^۶ (۱۹۹۲) اعتقاد دارند داوطلبان جوان و دانشجویان، بیشتر از انگیزه‌های کسب تجربه شغلی برخوردارند (۱۷). با توجه به نتایج این تحقیق، در درجه سوم با تأکید بر توجه به توسعه دانش و مهارت و کسب تجربه در انجمن‌های ورزشی و برنامه‌ریزی جهت توسعه این عوامل در دانشجویان داوطلب، می‌تواند در عضویت بیشتر دانشجویان و کیفیت عملکردی آنها تأثیر مثبتی داشته باشد.

1 - Cuskelly, G and Harrinton, M

2 - Davise, Smith, J

3 - Handerson, K.

4 - Hwang, Y, M.

5 - Pi, L.

6 - Mark, S. and et al

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که عامل پیشرفت به‌عنوان چهارمین عامل انگیزاننده دانشجویان در عضویت دانشجویان در انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های مورد مطالعه می‌باشد. عامل پیشرفت، بیان‌کننده نیاز فرد برای خودشکوفایی، عزت نفس، موفقیت و توجه به علائق و منافع شخصی خویش می‌باشد. در این راستا، اوکان و ایسنبرگ^۱ (۱۹۹۲) مهم‌ترین علت برای داوطلبی را نیاز به احساس مفید بودن معرفی می‌کند که با عامل پیشرفت یک مفهوم را بیان می‌کنند (۱۸). این انگیزه به دانشجوی کمک می‌کند تا باورهای جدیدی در فرد شکل گیرد و یا باورهای مثبت قبلی وی را تقویت نماید و در نتیجه توسعه این انگیزه در دانشجویان عضو انجمن‌های ورزشی موجب می‌گردد تا دانشجویان، احساس فردی خود از جمله خودارزشی و عزت نفس را افزایش دهند.

عامل حمایتی به‌عنوان پنجمین عامل مهم در عضویت دانشجویان در انجمن‌های ورزشی مطرح است. این عامل، بیانگر این مهم است که افراد داوطلب با انجام کار داوطلبانه، احساس منفی را از خود دور می‌کنند. داوطلبی از این بابت می‌تواند نقش درمانی داشته باشد. در این راستا، هوارث^۲ (۱۹۷۶) داوطلبی را عاملی برای کاهش اضطراب معرفی می‌نماید (۱۵).

باتوجه به نتایج حاصل، ششمین عامل از میان عوامل هفتگانه مؤثر بر داوطلبی در انجمن‌های ورزشی، عامل تعهد است. این عامل شامل انتظاراتی است که دیگران (خانواده، دوستان و دانشگاه) باتوجه به انتظار فرد داوطلب از وی دارد. در نتیجه، توسعه این عامل در انجمن‌های ورزشی موجب می‌شود تا دانشجویان در قبال تجارب، مهارت‌ها و مزایایی که عضویت در این انجمن‌ها عاید آنها کرده است، احساس تعهد بیشتری نسبت به حضور بیشتر و مثمرتر در انجمن‌های ورزشی دانشجویی داشته باشد.

با تأکید بر یافته‌های این پژوهش، عامل هفتمند کمترین نقش را از بین عوامل هفتگانه در داوطلب شدن دانشجویان در انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های دولتی را دارا می‌باشد. این عامل به تمایل داوطلب برای کمک مؤثر و ارزشمند به سازمان، دانشگاه و یا دانشگاه اشاره دارد. گرچه این مهم کمترین نقش را در انگیزه عضویت در انجمن‌های ورزشی برخوردار است اما تلاش جهت ایجاد نگرش‌های جدید در دانشجویان که موجب همسو

1 - Okan, M. A, and Eisenberg, N.

2 - Howarth, E.

شدن اهداف داوطلبی آنها با اهداف دانشگاه شود، می‌تواند هم در عضویت و هم در کیفیت کاری داوطلبان نقش عمده‌ای را ایفا کند.

بررسی تفاوت نقش هریک از عوامل هفتگانه در بین دانشجویان دختر و پسر نشان داد بین نقش عوامل پیشرفت، شغلی، تعهد، حمایتی بین دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. از سویی دیگر بین نقش عوامل مادی و هدفمند بین دو جنس، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در عامل مادی، پسران از میانگین بالاتری برخوردارند و در عامل هدفمند، دختران میانگین بالاتری را به خود اختصاص داده‌اند. با تکیه بر این یافته تحقیق می‌توان گفت برای دانشجویان پسر می‌بایست انگیزه‌های مادی بیشتری به نسبت دانشجویان دختر در نظر گرفت. همچنین به انگیزاننده‌های هدفمند برای دختران به نسبت پسران توجه بیشتری شود.

به‌طور کلی، پژوهش حاضر نقش هریک از عوامل هفتگانه انگیزشی داوطلبی در انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران را مورد اندازه‌گیری و رتبه‌بندی قرار داده و نقش جنسیت در عضویت در این انجمن‌ها را نیز روشن نمود. مدیران دانشگاه‌ها و ادارات تربیت بدنی دانشگاه‌ها می‌بایست برای توسعه داوطلبی در میان دانشجویان به‌عنوان یک نیروی انسانی جوان، پرانرژی و ارزشمند، به اولویت‌های انگیزشی دانشجویان (به‌خصوص عوامل مادی و اجتماعی) و میزان نقش هریک از انگیزاننده‌ها در برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌های خود توجه کنند تا در نهایت از مزایای فراوانی داوطلبی برای نیل به اهداف والای دانشگاه‌ها بهره‌مند گردند.

منابع و مأخذ

۱. اندام، رضا. (۱۳۷۸). "تحلیل و مدلسازی انگیزه‌ها و موانع داوطلبی در ورزش"، رساله دکتری دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه گیلان.
۲. آیین نامه تشکیل انجمن‌های ورزشی دانشجویی دانشگاه‌ها، مصوب وزارت علوم تحقیقات و فن آوری.
۳. حمیدی، مهرزاد. (۱۳۸۸). "مدیریت و طرز اجرای مسابقات ورزشی"، چاپ پنجم، انتشارات بامداد کتاب.

4. Caldwell, L. L, and Andereck, K. (1994). "Motives for initiating and continuing membership in recreation – related voluntary association". *Leisure science*.16: PP:33-34.
5. Chelladoraei. P. (2006). "Human resource management in sport and recreation". 2nd Ed.London : Routledge.
6. Clary, E. G. and et al. (1998). "Understanding and assessing the motivation of the volunteers: a functional approach". *Journal of personality and social psychology*, 74(6): PP:1516-1530.
7. Cnaan. R.A. and Amroffell, L. (1994). "Mapping volunteer activities, Nonprofit and voluntary sector quarterly". *Journal of Personality and Social Psychology*. 23, PP:309-320.
8. Xuskelly, G. and Harrington, M. (1997). "Volunteers and leisure: evidences of managerial and career volunteers in sport". *World leisure and recreation*. 39(3): PP:11-18.
9. Davise, Smith, J. (1998). "The vale of volunteers, Australian parks and recreation". *Australian Parks and Recreation*. 34(1): PP:33-35.
10. Esmond, J., and Dunlop, P. (2004). "Developing the volunteer inventory to assess the underlying motivation drivers of volunteers in Western Austrilia". *Clan WA Inc*.
11. Gillepsie. D.F. and King, A.E.O. (1985). "Demographic understanding of volunteerism". *Journal of society and social welfare*, 12(4): PP:798-816.
12. Han, K. (2007). "Motivation and commitment of volunteers in marathon running events, a dissertation submitted to sport management department". *The Florida state university college education*.
13. Handerson, K. (1984). "Volunteerism as leisure". *Journal of voluntary action research*, 13, PP:55-63.

14. Hollway, S. (2002). "Vital volunteers, Australian leisure management". *Journal of Sociology and Social welfare*. 30, PP:58-59.
15. Howarth, E. (1976). "Personality characteristics of volunteers". *psychological report*, 38:PP: 855-858.
16. Hwang, Y, M, (1998). "Factors affecting the selection process and job satisfaction at college volunteer in youth service organizations, master thesis", university of national Taiwan Norman at Nanto.
17. Mark, S., and et al. (1992). *Motivation underlying volunteerism*, ERIC, document reproduction service No, ED, 344, 159.
18. Okan, M. A, and Eisenberg, N. (1992). "Motives and intent to continue organizational volunteering among resident of a retirement community area". *Journal of community psychology*, 20. PP:183-187.
19. Pi, L.L. (2001). "Factors affecting volunteerism for international sport events in Taiwan, republic of China, doctoral dissertation". United state sports academy, Daphne, Al.
20. Safrit, R.D. Gliem, R.R. and Gliem, J.J. (2004). "Reasons for and barriers to participating in volunteerism and service". *The Journal of volunteer administration*, 22 (2): PP:35-42.
21. Steigas, A,D. and Jackson, E.N. (2003). "Motivating volunteers to serve and success". *International sport journal*, winter, 7(7): PP:111-123.
22. Williams, P.W, Dossa, K. A, and Tompkins. L, (1995). "Volunteerism and special event management". *Festival Management and Event Tourism*, 3, PP:83-95.
23. Winniford, J.C. and Carpenter, D.S. and Grider, C. (1997). "Motivation of college student volunteers, a review". *NASPA, journal*, 34(2): PP:134-146.